

**MÚSICA DE
CAMBRA**

21 DE NOVEMBRE
SALA 2 ORIOL MARTORELL

**APOLLON
MUSAGÈTE
QUARTET**

BIENNAL DE QUARTETS

PROGRAMA DE MÀ

KAROL SZYMANOWSKI

(Tymoszewka, Polònia, actualment Kíev, Ucraína 1882 – Lausana, Suïssa 1937)

QUARTET DE CORDA N. 1 EN DO MAJOR, OP. 37

(1917) – 18'

Lento assai – Allegro moderato

Andantino semplice. In modo d'una canzone – Adagio dolcissimo – Lento assai

Vivace – Scherzando alla burlesca. Vivace ma non troppo

KRZYSZTOF PENDERECKI

(Dębica, Polònia 1933 – Cracòvia, Polònia 2020)

QUARTET DE CORDA N. 3 “LEAVES OF AN UNWRITTEN DIARY”

(2008) – 18'

ANTONÍN DVORÁK

(Nelahozeves, República Txeca 1841 – Praga, República Txeca 1904)

QUARTET DE CORDA N. 9 EN RE MENOR, OP. 34

(1877) 34'

Allegro

Alla Polka: Allegretto scherzando

Adagio

Finale: Poco Allegro

APOLLON MUSAGÈTE QUARTETT:

Paweł Zalejski, violí
Bartosz Zachłód, violí
Piotr Szumieł, viola
Piotr Skweres, violoncel

COMENTARI

per **Berta Coll i Bosch**

Podríem dir que, a Karol Szymanowski (1882-1937), gairebé res li provocava indiferència. De jove va tenir ocasió de viatjar per Alemanya, França, Itàlia, Sicília, el nord d'Àfrica, i de tot arreu en tornava amb noves inspiracions sonores, nous conceptes espirituals, nous ritmes exòtics que es delia per integrar a les seves obres. Els primers anys del segle XX van ser especialment fructífers per al compositor; va escriure tres simfonies, un concert per a violí i moltes altres peces que formen part del seu catàleg essencial. Quan va esclatar la Revolució d'Octubre de 1917, Szymanowski tenia entre mans el seu primer quartet de corda. Ja n'havia escrit els tres primers moviments, només li faltava acabar la fuga final, però el projecte va quedar estroncat per la sotragada bèl·lica. Més endavant, havent recuperat una certa estabilitat, el compositor va reprendre aquella partitura mig enllestida, va canviar-ne l'ordre dels moviments –l'*scherzando*, que havia de ser el segon de quatre hipotètics moviments, va passar a ser el tercer i últim moviment– i va presentar així el Quartet de corda n. 1 en Do, op. 37, una de les seves obres més atrevides i refinades. Va estrenar-la el Quartet de la Filharmònica de Varsòvia el març de 1924 i, al cap de pocs mesos, va arribar també a Viena i Venècia. Tot i que els primers acords del quartet situen l'oient en una atmosfera melosa, amb un punt d'esplendor melodramàtica, lentament Szymanowski deixa sortir els fantasmes a través d'un lirisme espectral, simple i efectista a la vegada. El primer moviment –un *lento assai* seguit d'un *allegro moderato*– incorpora el llenguatge del romanticisme alemany, mentre que el segon, un *andantino* escrit *in modo d'una canzone*, presenta unes variacions d'arrel impressionista, que reflecteixen l'interès de Szymanowski per Claude Debussy. Finalment, el tercer moviment és un experiment politonal de ressons clarament avantguardistes. En aquest últim moviment, cada instrument toca amb una tonalitat diferent: el primer violí amb tres sostinguts; el segon, amb sis sostinguts; la viola, amb tres bemolls, i el violoncel, sense bemolls ni sostinguts. Com diu el seu biògraf, Tadeusz A. Zielinski, aquest quartet «reconcilia estils diversos amb una gran finor; és una música més aviat continguda, l'impacte de la qual s'aconsegueix a través d'una poesia íntima i introspectiva, en comptes de grans gestos expansius».

Un altre compositor que va integrar estils musicals amb un mestratge exquisit és Krzysztof Penderecki (1933-2020), també d'origen polonès. Alguns crítics el titllaven d'eclèctic, ell els

corregia explicant que el que buscava era una “síntesi” estilística. La seva etapa de joventut va estar marcada per l'atreviment sonor, per una exploració avantguardista que seguia els passos de Stravinski, Webern, Schönberg, Boulez i Stockhausen. A partir dels anys setanta, però, va tendir cap a un lirisme neoromàntic que el va allunyar de les avantguardes, al·legant que “l'experimentació, l'especulació formal és més destructiva que constructiva”. Cap al final de la seva carrera va aconseguir compactar en una veu molt pròpia tots aquests estils que li havien anat interessant; ell ho descrivia com “una aliança homogènia que resultava en una experiència unificadora”. N'és un bon exemple el Quartet de corda n. 3 “Leaves of an unwritten diary”, que conjuga sonorisme i romanticisme i es desmarca, per tant, dels dos quartets de corda que Penderecki havia escrit als anys seixanta. Va estrenar-lo el Shanghai Quartet a Varsòvia durant un concert d'homenatge a Penderecki, que acabava de fer setanta-cinc anys. Tot i que el quartet té un sol moviment, els quatre instruments cavalquen per diferents seccions que contrasten fortament les unes amb les altres, relligades potser per la introducció i la coda final. La viola pren el lideratge des del començament amb una melodia fosca i lírica, seguida per un tema *vivace* rítmicament més intens. Tot seguit, apareix l'altra secció dominant de la peça, en què el compositor incorpora una melodia popular romanesa que el seu pare tocava amb el violí quan ell era un nen. Amb un subtítol de gran volada poètica, el compositor ens situa en una tonalitat tardorenca, a cavall de la nostàlgia, la vellesa i l'obscuritat.

Antonín Dvorák (1841-1904) va perdre dos fills –de deu mesos i tres anys, respectivament– en menys d'un mes, entre l'agost i el setembre de 1877. Poc després va escriure el Quartet de corda n. 9 en re m, op. 34, que testimonieja amb una elegància extraordinària el dolor d'un pare desolat. No feia gaire havia enllestit la cantata *Stabat Mater*, la profunditat espiritual de la qual també es deixa notar en el Quartet de corda n. 9, com una reminiscència que allargassa la tristesa del compositor. Dvorák acostumava a il·luminar el final de les peces malenconioses amb un últim moviment més animat; aquí, en canvi, el quartet comença i acaba en tonalitat menor, mantenint tothora la capa ombrejada del principi. Fins i tot el segon moviment, un *scherzo* que recrea els ritmes de la polca txeca, pren un to no precisament alegre. Això no vol dir, però, que en la peça no trobem esclatxes de joia, passatges que saltironegen amb fervor. En aquest novè quartet intuïm, per primer cop, els aires bohemis que caracteritzen les *Dances slaves* que va escriure a partir del 1878. Més enllà de recordar els fills difunts, amb el Quartet de corda n. 9 Dvorák va homenatjar Johannes Brahms, que l'havia ajudat a encarrilar la seva carrera com a compositor. En una carta de l'octubre de 1879, Dvorák agràia a Brahms els comentaris que li havia fet sobre el quartet: «M'he adonat que hi havia notes dolentes i les he pogut substituir per d'altres que són millors. Tenia l'obligació de dedicar-te una obra que compleixi, si no totes, algunes de les condicions que hauríem d'exigir a qualsevol composició musical».

Amb el suport de

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Cultura**

PRINCIPALS MITJANS PATROCINADORS

LA VANGUARDIA

3cat